

Gradnja nove mljekare »Slavija« u St. Petrovom Selu

počnu ugovarati sa zadrugama, ako ove još ne otkupljuju, i da im pomažu pri organizaciji toga posla. S onim zadrugama, koje preraduju mlijeko, da ove tri veće mljekare također stupe u čvršću vezu i da im pomognu kako u pogledu same prerade, tako i u pogledu placementa mliječnih proizvoda, jer to nije uvijek išlo glatko u tim pojedinim mljekarama.

Izvršujući ove zadatke mljekare trebaju ne samo poštivati pravo odlučivanja samih zadruga i njihovu samostalnost, nego ih i ekonomski zainteresirati za ulazak u međusobne poslovne odnose pružajući im potrebnu stručnu i tehničku pomoć. Za neko vrijeme pri zadrugama bi trebalo formirati i izvjesne fondove od poslovanja mlijekom, koji bi poslužili, da se unapre-

duje proizvodnja mlijeka na njihovu području.

Zasad su mljekare iz Zagreba, Županje i Starog Petrovog Sela tretirane kao ravnopravni i jednako odgovorni partneri za prihvaćanje i preradu mlijeka u zajednici sa zadržnim organizacijama na tom području, dok u narednim godinama bi prešle te obveze na »Slaviju«, zadržnu mljekaru u St. Petrovom Selu. S tim u vezi i Narodni odbor kotara pomaže napore same zadruge oko razvitka i modernizacije mljekare u St. Petrovom Selu, koja bi s povećanim kapacitetom i proširenim asortimentom bila osposobljena da prihvati veći dio tržišnih viškova mlijeka s područja kotara Nova Gradiška.

F. G.

STOČARSKO-MLJEKARSKA ZADRUGA U SVRLJIGU

Srez svrljiški kao izrazito ovčarski kraj, bio je još od ranije poznat po svojim ovacima i belom ovčerm svrljiškom siru, čija je proizvodnja bila neujednačena. Sem toga, vlasnici ovaca kao neorganizovani, isporučivali su jedan deo mleka zakupcima bačija, radi izrade kačkavalja, tako da su i sami preko zime ostajali bez belog smoka u svojim domaćinstvima. I posle Oslobođenja, mlekarska proizvodnja nije bila organizovana, već su sopstvenici mužne stoke koristili i preradivali mleko po privatnim pojatama, računajući da im se ovaj oblik mlekarstva bolje isplati, nego

da se mleko prodaje bačijama radi prerade.

Tokom 1953 godine ponikla je ideja među sopstvenicima mužne stoke, da se mlekarska proizvodnja u srezu poboljša i bolje organizuje pošto su to diktovali proizvodni uslovi u srezu i susednim srezovima. Ovaj predlog je prihvaćen, posle teškoće u sušnoj 1950 godini, tako da su skoro svi vlasnici pristupili osnivanju stočarsko-mlekarske zadruge sa sedištem u Svrljigu. Zadrugari su odmah preuzeli napore oko podizanja zadržne mljekare, povezivanja proizvođača mleka sa zadrugom

i osnivanja sabirnih stanica za mleko, tako da je zadruga mlekarica bila u maju 1954 g. osposobljena za prijem i preradu mleka od zadrugara. Ovim je istovremeno paralizovan sitan rad pojedinaca po pojatama, privatnim gazdinstvima i bačijama. U ovoj poslovnoj godini rad zadruga bio je ograničen na prijem mleka od zadrugara-proizvođača samo iz sreza svrljiškog. Visina otkupnih cena iznosila je u ovoj godini 20.— din. za kravlje i 30.— din. za ovčije.

Prerodom mleka u 1954 godini proizvedeno je šest vagona prvoklasnog kačkavalja, dva vagona belog masnog sira i preko pola vagona maslaca. Proizvedeni kačkavalj bio je sav prodat Grčkoj, dok su ostali proizvođači bili otkupljeni na domaćem tržištu u Nišu, Leskovcu i Beogradu. Visina dobiti u ovoj godini iznosila je nešto oko dva miliona dinara. Od ove dobiti zadruga je podelila svojim članovima 500.000.— dinara, dok je 1.500.000.— dinara upotrebljeno oko nabavke inventara i za nove investicije oko proširenja mlekarice.

Poslovanje mlekarice u novoj 1955 godini znatno je prošireno. Sem sreza svrljiškog u kome je učlanjeno 39 sela, sabirna mreža isporučilaca mleka obuhvatila je četiri sela iz sreza timočkog (Rgošta, Vasilj, Ponor i Orašac), i dva sela iz sreza belopalanačkog (Vitanovac i Mirilovac), tako da sabirnih stanica ima danas preko dvadeset. Nije isključeno da će sa društvenim uređenjem srezova, u novim komunama, broj sabirnih stanica i sela biti znatno povećan.

Zbog brdskog terena i nedostatka dobrih putova, način prikupljanja mleka bio je dosta otežan. Mleko se sa otkupnih stanica prenosilo kolima, tovarnom stokom ili čak i sirilo kod samih sabirnih stanica u beli sir. Dnevni kapacitet mleka u sezoni iznosio je 6.000 litara, od čega dolazi na ovčije mleko 70%, dok ostatak dolazi na kravlje. Otkupna cena mleku iznosila je 26 dinara za kravlje i 35 dinara za ovčije po litru.

Isplata mleka isporučiocima vrši se još po litru, odnosno kgr., a ne po procentu masti u mleku. Isplata se obavlja redovno između 1—3 u mesecu. Pored otkupnih cena za mleko, isporučiocima mleka mogu preko zadruga da nabave za svakih 10 lit. mleka oko 100 kgr. mekinja. Podelu soli, zadruga nije vršila. Isto tako i sporredne proizvođače oko prerade mleka (surtuku, mlačenicu i dr.), koristila je zadruga za tovljenje sopstvenih svinja.

U toku prvog polugodišta 1955 godine proizvedeno je u zadrugi i to: tri vagona kačk-

kavalja, dva vagona belog ovčijeg mekog sira i oko tri hiljade kgr. maslaca. Proizvođači nalaze dobru prodaju kod nas u Nišu, Leskovcu, Skoplju, Beogradu i na Primorju, dok se kačkavalj najviše traži i izvozi u Grčku.

Visina ostvarene dobiti zadruga u prvom polugodištu 1955 godine iznosi znatno više nego u 1954 god. Dosad je ostvareno (prvo polugodište) preko 2.800.000.— dinara, od čega se daje doprinos srezu 50%, dok će ostatak poslužiti za podelu članovima i nove investicije oko proširenja mlekarice (odeljenje za izradu maslaca, podrum za kačkavalj).

U poslovanju ove zadruga postoje izvesne teškoće, koje bi se trebale što pre ukloniti u narednoj poslovnoj godini. Pre svega postoji oskudica u mlekarskom inventaru, te bi trebalo nabaviti oko 100 komada kanti za prenos mleka od 25 litara, jer ih zasad zadruga ima ukupno 80 komada. Ovim bi se rešilo pitanje isporuke mleka od sabirnih stanica zadrugi. Za jačanje delatnosti sabirnih stanica, koje su suviše daleko od zadruga, treba nabaviti bar 10 komada separatora za mleko, dok pri samoj zadrugi i mlekarici treba da se osnuje manja laboratorija za ispitivanje mleka i proizvođača, pa Gerberov aparat radi ispitivanja masnoće u mleku, te prema tome i prelaskom plaćanja mleka po procentu masti. Ove potrebe dobrim delom, verujem, da će se podmiriti iz godišnje dobiti u 1955. godini.

U toku ove zime poželjno bi bilo da zadruga kao stočarsko-mlekarska u saradnji sa Ogladnom ovčarsko-selekcijom stanicom u Svrljigu organizuju zajednički tečaj, gde bi polaznici bili bolje upoznati sa ishranom i negom stoke, a posebno sa selekcijom i kontrolom proizvodnje kod stoke, vođenjem matičnog knjigovodstva, proizvodnjom i čuvanjem, odnosno prerodom mleka i ispitivanjem mleka. Ovaj tečaj za proizvođače iz udaljenih sela mogao bi da se uključi u sastav škole za poljoprivredne proizvođače, tako da u svakom selu bude osposobljeno više kontrolnih asistenata, matičara za knjigovodstvo kod sitne i krupne stoke i mlekarica. Ovi predlozi biće od opšte koristi ne samo za Mlekarsko-stočarsku zadrugu u Svrljigu, već i za druge zadruga mlekarice kod nas u Srbiji. To je ujedno i glavni put unapređenja stočarsko-mlekarske proizvodnje kod nas.

Miodrag L. Marjanović
Smederevo